

MÁTÉ ZOLTÁN

Curezure-gusza
(*részletek, bevezetővel*)*Általános bevezető*

2019-ben ünnepeltük a magyar–japán diplomáciai kapcsolatok felvételének 150 éves évfordulóját. Ebből is érzékelhető, hogy a magyarok érdeklődése Japán és a japán kultúra iránt igen jelentős múltra tekint vissza. Az egyes korokban természetesen különböző motiváló ideológiák húzódtak meg a háttérben (pl. feltételezett rokonság, japonizmus stb.), de talán elmondható, hogy a tradicionális japán tárgyi és szellemi kultúra mint a misztikus Kelet, az egzotikum megtestesülése mindvégig meghatározó tényező volt. A 21. században azonban igen jelentős változás történt, ugyanis a populáris kultúra (manga, anime, J-pop) komoly kihívóként jelent meg a küzdőtéren, és talán nem túlzás azt állítani, hogy a fiatal generáció figyelmét Japán iránt elsősorban ez utóbbi jelenség ragadja meg, és szerencsés esetben ezt követi Japán mélyebb megismerése.

Hasonló jelenség figyelhető meg a japán irodalommal kapcsolatban is. Irreális elvárás – és ez nem csak Japánnal kapcsolatban mondható el –, hogy magyar fordításban ismerhessük meg egy másik nemzet teljes irodalmát, különösen olyan esetben, ahol ez a hagyomány több mint 1300 évre tekint vissza. Azt se felejtjük el, hogy jelen esetben a nyelvi kihívások is óriásiak, és itt nem misztifikálni szeretném a japán nyelv nehézségét, hanem olyan objektív tényezőre gondolok, mint pl. a japán nyelv rendkívül bonyolult írásrendszerének elsajátítása, hogy egyáltalán el tudjuk olvasni eredetiben az adott műveket.¹ Szerencsére ezzel a kihívással egyre többen megbirkóznak, de így is komoly dilemma lehetett, hogy mely művekkel kell kezdeni a sort. Mindenesetre a 19–20. század legjelentősebb íróinak számos műve vált elérhetővé a magyar olvasóközönség számára. Hogy néhány nevet említsek: Abe Kóbo, Akutagava Rjúnoszuke, Dazai Osamu, Fukazava Hicsiró, Kavabata Jaszunari, Misima Jukio, Mori Ógai, Nacume Szószeki, Ōe Kenzaburó, Tanizaki Dzsuniciró.² Napjainkban azonban nem feltétlenül ők számítanak a legolvasottabb, legismertebb japán íróknak a hazai könyvpiacra, mert az utóbbi egy-két évtizedben a kortárs irodalom legnépszerűbb íróit is egyre többen fordítják. A legjobb példa erre Murakami Haruki, akinek szinte a teljes munkássága elérhető magyar nyelven. Összességében elmondható, hogy az elmúlt 150 év japán irodalma tekintetében nincs szégyellnivalónk, kiváló szerzőktől kiváló fordítók által kiváló fordítások állnak rendelkezésre.

¹ Természetesen számos fordítás született közvetítő nyelv (angol, francia, orosz, német) alapján is.

² Kavabata Jaszunari és Ōe Kenzaburó irodalmi Nobel-díjasok.

Mindazonáltal – ahogy fentebb említettem – van még további 1150 év, amit most az egyszerűség kedvéért nevezünk klasszikus japán irodalomnak. Sajnos ebben a tekintetben számos elmaradás van fordítás tekintetében, de ez érthető, hiszen a klasszikus japán nyelv ismerete még egy anyanyelvi beszélő esetében sem evidencia, márpedig tény, hogy a japán irodalom nyelvezetét egészen az Edo-korig „konzerválták”, vagyis a klasszikus kínai és a heian-kori japán nyelv ismerete nélkül reménytelen vállalkozás egy mű fordítása, és akkor még nem beszéltünk az ún. kulturális kompetencia, vagyis az adott korszak szokásainak, értékrendjének, kulturális elemeinek stb. ismeretéről. Természetesen itt is segítségünkre lehet egy közvetítő nyelv. Hamvas Béla is angolból fordította le *Gendzsi regényét*, Muraszaki Sikibu monumentális művét.³ Szerencsére ebben a tekintetben is vannak pozitív fejlemények. Klasszikus eredetiből történt Kamo no Csómei *A fűkunyhóból* című művének magyar fordítása, és Szei Sónagon *Párnakönyve* is remélhetőleg hamarosan elérhető lesz a maga teljességében.⁴ E két műhöz kapcsolódik műfajilag Josida Kenkó *Curezuregusza* című műve is, melyből alább néhány részlet olvasható.

A szerző

A mű szerzőjének eredeti, világi neve Urabe no Kanejosi (卜部兼好) volt. Szerzetbe vonulása után vette fel a Kenkó⁵ nevet (兼好法師), de egykori kiotói lakhelye alapján Josida Kenkónak (吉田兼好) is nevezik. Az Urabe család eredetileg a sintó valláshoz kapcsolódó tisztségek letéteményese volt, erre az időre azonban eltávolodtak ettől a feladattól. Apja, Kaneaki alacsony rangú tisztségviselő volt Go-Uda császár udvarában. Mivel az Urabe család nem számított jelentős politikai tényezőnek az udvarban, életéről kevés konkrét feljegyzés maradt fenn a hivatalos iratokban. A művében is csak egyszer tesz említést önmagával kapcsolatban, amikor az utolsó fejezetben visszaemlékezik 8 éves korára, amikor apját faggatja Buddha mibenlétéről. Életének egyes állomásaira költői tevékenysége alapján, az egyes antológiákban fellelhető információtöredékekből lehet következtetni.

Pontos születési dátuma sem ismert, a legvalószínűbb, hogy valamikor 1283 körül született, két évvel a mongol invázió után, Go-Uda császár és Kamejama leköszönt császár korában. 1301-től 1307-ig Go-Nidzsó császár udvarában szolgált, majd a császár halála (1308) után otthagya az udvari életet, és később (1313), kb. 30 évesen szerzetbe vonult. Kiotó környékén (Súgakuin, Kokava) élt visszavonultan, utazást tett Kelet-Japánban (Kantó), majd 1325 körül visszatért Kiotóba, ahol a Nidzsó-irányzat elismert szerzetes költőjeként folytatott élénk társadalmi életet. Kapcsolatot tartott fenn az udvari arisztokrácia és a harcos réteg számos tagjával.

³ Hamvas Arthur Waley angol fordítását vette alapul. Azóta megjelent a mű Gy. Horváth László fordításában is, mely Edward G. Seidensticker fordításának fordítása.

⁴ Szemerey Márton, ill. Mayer Ingrid fordítása. Ld. bibliográfia.

⁵ A 'Kanejosi' név írásjegyeinek sinojapán olvasata a 'Kenkó'.

Költőként egyebek mellett például 1335-ben részt vett egy udvari költészeti találkozon (内裏千首), létezik saját költeményeinek gyűjteménye (1346 兼好法師集), és császári antológiákba (勅撰集) 18 versét válogatták be.

Életének utolsó éveiről nem áll rendelkezésre adat, 1351-ben még bizonyíthatóan élt. Feltételezések szerint az ezt követő években hunyhatott el közel 70 évesen.

A mű keletkezése, felépítése, tartalma

Ahogy a szerző életéről, úgy magának a műnek a keletkezési körülményeiről sincsenek pontos, megbízható információk. Az mindenesetre bizonyosnak tűnik, hogy a mű csak a szerző halála után vált ismertté. Sokáig tartotta magát az a nézet, hogy Kenkó halála után a költő, Imagava Rjósun (今川了俊) gyűjtötte össze a szerző szolgája, Mjósómaru (命松丸) segítségével Kenkó josidai lakhelyén a falra ragasztott, illetve szútrák hátoldalára írt feljegyzéseket, majd ezeket két kötetbe rendezte és a ma is ismert címet adta neki. Ezt az elképzelést erősítette az a tény is, hogy a mű legrégebb fennmaradt kézirat változata 1431-ből Sótecutól (正徹) származik, aki Rjósun tanítványa volt. Mindazonáltal a mai tudományos álláspont az, hogy a művet maga Kenkó állította össze.

A keletkezés idejét is számos bizonytalanság övezi. Az egyes fejezetekben leírt és egyértelműen datálható események alapján (pl. császárok, visszavonult császárok megnevezése, az egyes szereplők által betöltött tisztségek időpontja stb.) a mű 1330–31 között íród(hat)ott. Elképzelhető azonban, hogy bizonyos részek (kb. 1–30. fejezet) korábban kerültek lejegyzésre, később pedig javítások, betoldások is keletkezettek.

A mű sorsáról közel 100 évig nincs információnk, azonban a Muromacsi-korban Sótecut követően elsősorban a vaka- és rengaköltők körében rendkívüli tiszteletet vívott ki. Széleskörű ismertségre, komoly olvasórétegre azonban csak az Edo-korban talál többek között olyan neveknek köszönhetően, mint Macunaga Teitoku (松永貞徳) vagy Hajasi Razan (林羅山).

Noha a *Curezuregusa* – a klasszikus japán irodalom más műveihez hasonlóan – különböző kéziratváltozatokban maradt fenn, melyek között számos tekintetben eltérések vannak, a ma leginkább elterjedt szövegváltozat egy rövid bevezetőből és 243 fejezetből áll. Maga a 'fejezet' szó is némileg félrevezető, hiszen ez jelenthet akár egy-két sort, de a terjedelmesebb feljegyzések sem hosszabbak egy-két oldalnál. Mindez természetesen könnyen magyarázható a műfaj sajátosságaival, hiszen a japán prózairodalmon belül az ún. japán esszé⁶ egyik legjelentősebb alkotásáról beszélünk.

Tartalmi szempontból is nehéz lenne összefoglalni a művet, hiszen a fentiekből következően nem beszélhetünk összefüggő cselekményszárról. Ahogy a szerző

⁶ Zuihicu 隨筆 'követni az ecsetet' „úgy írni, ahogy az ecset vezeti a kezét, vagyis az ösztönösen fel-fakadó szavak, mondatok áradatát jegyzi le a szerző.” VIHAR Judit: *A japán irodalom rövid története*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994, 30.

a bevezetőben írja, „a lelkemen átsuhanó apró-cseprő dolgokat csak úgy céltalanul papírra vetem”, így az egyes fejezetek sem időrendi, sem tartalmi szempontból nem követik egymást. Ennek a ténynek azonban olvasói szemszögből van egy nagyon praktikus következménye. A könyvet bárhol fel lehet ütni, és ha csak néhány szabad percünk is van, bepillantást nyerhetünk olyan „apró-cseprő” dolgokba, mint pl. a korra jellemző múlandóság (mudzsókan 無常觀) érzése, a szerző vallási, filozófiai, esztétikai felfogása. De a mélyebb tartalmak mellett olvashatunk korabeli vagy a múltat felidéző anekdotákat, humoros történeteket is, ha éppen nem elmélkedő hangulatban vagyunk.

A fordítás

Magyar nyelven eddig Dombrády S. Géza és Szende Tamás fordításának köszönhetően nyerhettünk bepillantást a műbe, akik 37 fejezet(részletet) fordítottak le *Tsurezuregusa – Az időűzés terítéke* címmel. Ez hét esetben átfedést tartalmaz a jelen próbálkozással, ahol 78 rövidebb, de teljes fejezet olvasható.

A fordítással kapcsolatban szerzőként megjegyezném, hogy a mű eredetileg nem műfordításnak készült, mint ahogy magamat sem sorolom a műfordítók közé. Az egyetemi képzés során a klasszikus japán nyelv oktatásához felhasznált mintaszövegek szolgálnak a fordítás alapjául, ahol elsősorban a filológiai pontosság volt a szempont. „Tétlen, üres óráimban” ezeket a nyers szövegeket igyekeztem többé-kevésbé irodalmilag is „emészthetővé” csiszolni, és csak remélni tudom, hogy az eredménnyel nem sértettem meg Kenkó mester hagyatékát.

JOSIDA KENKÓ

Tétlen percek feljegyzései

Bevezetés

Furcsa módon hibbantnak érzem magam, amikor tétlen magányomban egész nap a tuskészítő dörzskő mellett a lelkemen átsuhanó apró-cseprő dolgokat csak úgy céltalanul papírra vetem.

4. Csodálatra méltó, ha valaki soha nem feledkezik meg arról, ami halála után vár rá, és nem távolodik el Buddha útjától.

5. Aki szerencsétlen csillagzata miatt mélabúba süllyed, az ne borotválja le a fejét meggondolatlanul (és álljon szerzetesnek), hanem a legjobb, ha magára zárja háza kapuit, hogy azt se lehessen tudni, él-e vagy sem. Ne várjon (az élettől) semmit, csak élje napjait.

Akimoto tanácsos⁷ állítólag azt mondta, hogy úgy szeretne gyönyörködni a holdban a száműzetésben, hogy nincs bűne. Biztosan ilyesmit érezhetett.

6. Jobb, ha egy előkelő embernek nincs gyermeke, nem is beszélve egy kevésbé számottevő személyről.

A korábbi Csúso herceg,⁸ Kudzsó főminiszter,⁹ Hanazono bal felőli miniszter,¹⁰ valamennyien azt kívánták, hogy nemzetségük szakadjon meg. *Az öregember története az utódlásról* című műben¹¹ Szomedono miniszter¹² is így nyilatkozik: „Jobb, ha az embernek nincs utódja. Kellemetlen lenne, ha a leszármazottak hitványabbnak bizonyulnának.” Mikor Sótoku herceg¹³ még életében elkészíttette a sírját, állítólag ezt mondta: „Ezt itt vágd ki, azt ott vágd le! Nem szeretnék ugyanis utódokat.”

8. Semmi nem kavarja fel jobban a férfi szívének nyugalját, mint a testi vágy. Óh, mily balga az emberi lélek!

Noha tisztában vagyunk az illatok mulékonyásával, ruháinkat füstölővel kis időre beillatosítjuk, és szívünk izgatottan megdobban e megfoghatatlan illatok hatására.

⁷ Minamoto no Akimoto 源顯基 (1000–1047), Goicsidzsó császár 後一条天皇 kegyeltje, a császár halála után (1036) 37 évesen szerzetesnek állt.

⁸ Kaneakira herceg 兼明親王 (914–987), Daigo császár 醍醐天皇 fia. A Csúso (中書) a Nakacukasza (中務) hivatal kínai megfelelője. (A szereplőket a szerző a hivatalukkal jelöli.)

⁹ Fudzsiwara no Koremicsi 藤原伊通 (1093–1165).

¹⁰ Minamoto no Arihito 源有仁 (1103–1147) Goszandzsó császár 後三条天皇 unokája.

¹¹ Az Ókagami (大鏡) című műre utal, noha abban a fenti idézet nem szerepel.

¹² Fudzsiwara no Josifusza 藤原良房 (804–872).

¹³ 聖徳太子 (573–621) Jómei császár 用明天皇 fia, Szuiko császárnő 推古天皇 régense. 917-ben összeállított életrajzában is szerepel, hogy szerény sírt építtetett magának.

Mikor a Kumei szent ember¹⁴ megpillantotta egy mosónőnek a hófehér lábikráját, állítólag elveszítette természetfeletti képességét. Ez teljességgel érthető, hiszen a nő kezének és lábának egészséges teltségében vagy bőrének tiszta, fénylő szépségében nem volt semmi mesterkéeltség.

II. Valamikor a tizedik hónap tájékán átkeltem a Kuruszu mezőn,¹⁵ hogy az egyik hegyi falut felkeressem. Egy végtelenbe vesző, mohás ösvényen jártam, amikor egy magányosan álló, de lakott kunyhóra bukkantam. A falevelekkel borított vízelvezető csatornából lecsöpögő vízcseppeken kívül semmilyen más hang nem hallatszott. Az áldozati víztartó polcon krizantémok és vörös juharleveles ágak heverték szanaszét, egyértelmű volt tehát, hogy lakik itt valaki. Megindító látvány volt, hogy így is lehet élni, de a kertben túloldalt volt egy nagy mandarinfa – ágai roskadoztak a gyümölcs súlya alatt –, amely gondosan körbe volt kerítve. Ez kissé kiábrándított, és úgy éreztem, bárcsak ne lenne itt ez a fa.

12. Micsoda boldogság lehet velünk azonos lelkületű emberrel meghitten beszélgetni, emelkedett, illetve hétköznapi témákról kendőzetlenül mesélni egymás szórakoztatására. Ilyen ember azonban nem igazán létezik, ezért amikor olyasvalakivel kerülünk szembe, akivel egy kicsit sem áll szándékunkban vitába szállni, az ember egyedül érezheti magát.

Érdemes egymás szavait megértő odafigyeléssel hallgatni, de ha a másik egy kicsit is különbözik tőlünk, vitakozni fog, hogy ő bizony nem úgy gondolja. Unaloműzésnek talán megfelel, ha a vitát tovább folytatjuk, mondván: „Ebből következik, hogy így áll a helyzet...”.

Ami azonban a panaszok megosztását illeti, egy olyan emberrel, aki nem hasonlít hozzánk, jelentéktelen dolgokat talán megbeszélhetünk, de sajnos ez igen messze áll egy igazszívű baráttal folytatott beszélgetéstől.

13. Páratlan kikapcsolódást jelent, amikor egyedül a mécses fényénél kitergetek egy írást, és letúnt korok tanúival kötök barátságot. Ilyen írások Ven Hszüan¹⁶ szívéhez szóló kötetei, Po Csü-ji¹⁷ gyűjteményei, Lao-ce szavai és Nanhua¹⁸ fejezetei. Az itthoni tudósaink is számos pompás művet írtak egykoron.

¹⁴ Jamato tartomány, Josino járásában található Rjúmondzsi 龍門寺 templomban lelki gyakorlatot végző szerzetes, aki ezáltal szert tett a repülés mágikus képességére. (Története megtalálható a *Kondzaku monogatari*-ban.)

¹⁵ Jamanasi tartomány Udzsi járása, a mai Kiotótól keletre eső terület.

¹⁶ Wen-xuan 文選, japánul 'Monzen'. Szerzője a déli Liang-dinasztia 梁朝 első császáranak fia, Xiaotong 蕭統 (*alias* Zhao-ming herceg 昭明皇帝) (501–531). Az antológia harminc fejezetben a Kr. e. 3. századtól saját koráig 127 szerző verses és prózai munkáit tartalmazza, a klasszikus kínai irodalom tárháza, legfontosabb gyűjteménye.

¹⁷ Bai Juyi 白居易 (772–846), japánul 'Haku-kjoi', a Tang korszak egyik legismertebb kínai költője.

¹⁸ Csuang-csou (Zhuang Zhou) 莊周, más néven Csuang-ce (Zhuanzi) 莊子 taoista művére utal, aki a hagyomány szerint egy ideig a Nanhua 南華 hegyen élt.

15. Felfrissíti a lelket, ha az ember egy kis időre távol van otthonától, bárhol járjon is. Mikor szélteben-hosszában bejárjuk a környéket, a vidéki településeken, hegyi falvakban számos rendkívül szokatlan dolgot tapasztalhatunk. Keressük az alkalmat, hogy a fővárosba levelet küldjünk. Milyen szórakoztató megüzenni, hogy „Ne fedkez el elintézni ezt meg azt alkalomadtán!”

Efféle helyen számos dologra kiterjed figyelmünk. A jó dolgok még jobbnak tűnnek, még a nálunk lévő tárgyak is. A művészek, jó megjelenésű emberek is kiválóbbnak látszanak, mint általában.

Az is hangulatos, ha a világ elől elvonulunk egy templomba vagy szentélybe.

16. A kagura¹⁹ elegáns és elbűvölő. Általában a hangszerek hangjai közül a furulyát és bambuszfuvolát²⁰ kedvelem, de amit állandóan hallgatnék, az a biva lant és a citera.

17. Amikor félrevonulok egy hegyi kolostorba, és Buddhának szolgállok, úgy érzem, nincsenek tétlen percek, és szívem megtisztul a szennytől.

20. Egy bizonyos világtól elvonult remete azt mondta: „Én csak egy dolgot, az égbolthoz köthető emlékeimet sajnálom itt hagyni, pedig engem semmilyen béklyó nem köt e világhoz.” Valóban, ezt én is így gondolom.

21. A holdban való gyönyörködés gyógyírt jelent mindenre. Érdekes volt, amikor valaki kijelentette, hogy nincs a holdhoz fogható elragadó jelenség, mire egy másik ember vitába szállt vele, mondván, a harmat még inkább szívbemarkoló. De mi az, ami adott esetben ne lehetne megindító?!

A holdat, cseresznyevirágot ne is említsük, de a szél az, ami különösen megéri az ember szívét. A sziklákon megtörő, tisztán csordogáló víz látványa mindig csodálatos.

Meghatódtam, amikor azt a verset²¹ olvastam, hogy „a Yuan és Xiang folyók éjjel-nappal keletre hömpölyögnek, egy pillanatra sem állnak meg egy bánatos ember kedvéért”. Xi Kang²² is ezt írja: „Amikor a hegyekben vagy vízparton kikapcsolodom, és a halakat, madarakat nézem, örül a szívem.” Semmi sem okoz akkora örömet, mint emberektől távol, egy tiszta vizű füves helyen céltalanul bóklászni.

¹⁹ Ősi elemeket őrző udvari (eredetileg sintó) zene.

²⁰ 'hicsirikiki' kínai eredetű gagaku fúvóshangszer. Fügőlegesen tartják.

²¹ Dai Shu-lun 戴叔倫 (732–789) költeménye a *Szantaisi* 三体詩 (1250) antológiából. (湘南即事: ...沅湘日夜東流去, 不爲愁人住少時...)

²² 嵇康 A „Bambuszliget hét bölcse” költőcsoport tagja (223–262) a Három királyság korában (Hszi Kang, Csi Kang néven is)

27. Végtelenül szívszorító érzés, amikor a trónátadási ceremónia²³ során az új császárnak átnyújtják a szent kardot, ékkövet és tükröt.²⁴

Az újonnan visszavonult császár²⁵ állítólag a leköszönésének tavaszán költötte ezt a verset:

Az udvari szolgáló személyzet mással törődik,
A felsőpretlen kertet lehullott szirom lepi.

Milyen magányos érzés lehetett, amikor nem jött senki a palotába, mert lefoglalták az új kor diktálta teendők. Ilyenkor egészen biztosan megmutatkoznak az ember érzései.

28. Talán semmi nem olyan megható, mint a császári gyászév.²⁶

Az ideiglenes palota²⁷ nyomasztó hangulatot áraszt: deszkapadlózatát lesüllyesztik, nádrolót függesztenek fel, melyen durva szövetcsík fut végig. A használati tárgyak is egyszerűek, továbbá mindenki a megszokottól eltérő ruházatot, kardot²⁸ és díszzinórt visel.

29. Mikor csendben elmerülök a gondolataimban, egyedül a tovatűnt idők iránt érzett vágyakozáson nem tudok úrrá lenni.

Miután az emberek nyugovóra térnek, kikapcsolódásként haszontalan tárgyaikat rendezgetem a végtelen őszi éjszakákon, selejtezem azokat az írásokat, melyeket nem akarok megtartani, és eközben előkerülnek már eltávozott emberek irományai, saját szórakozásra készült rajzok, melyek életre keltik bennem akkori érzéseimet. Hosszabb idő elteltével egy még életben lévő ember levele is felkavaró érzés, amikor felidézem, milyen körülmények között, melyik évben született. Szomorú belegondolni, hogy használati tárgyaink élettelenül, változatlanul, hosszan megmaradnak utánunk.

31. Egy gyönyörű hóeséses reggelen valakinek meg kellett üzennem valamit, ezért levelet küldtem, melyben egyetlen szóval sem említettem a havazást, mire ez a szórakoztató válasz érkezett: „Hogy is szentelhetnék figyelmet egy olyan torz lelkületű ember mondanivalójának, aki egy ecsetvonásnyit sem tér ki arra, hogy vajon mit szólok ehhez a hóhoz?! Ez bizony végtelenül szánalmas lelkületről árulkodik.”

²³ 1318. február 26-án Hanazono 花園 császár lemondott a trónról Godaigo 後醍醐 császár javára.

²⁴ A koronázási ékszerek: Kuszanagi no curugi, Jaszakani no magatama, Jata no kagami, melyeket a hagyomány szerint a Napistennő, Amaterasu Ómikami adott át unokájának, Ninigi no mikotónak, amikor a Földre küldte uralkodni.

²⁵ 新院 'Sin-in', Hanazono címe 1318 és 1333 között. Lemondásakor ugyanis már volt egy leköszönt császár, Gofusimi 後伏見.

²⁶ 諒闇 (りょうあん) Az év, amikor a császár valamelyik elhunyt szülőjét gyászolja. Ebben az esetben Godaigo császár szülőanyjának (Fudzszivara no Tadako, Danten/Dacuten Mon'in) a haláláról lehet szó (1319. nov. 15.)

²⁷ 倚廬の御所 A gyász kezdetekor a császár 13 napra elvonul egy átmeneti helyre.

²⁸ Valójában feketére lakkozott hüvelyt használtak.

Mivel az illető ma már nem él, ezt a jelentéktelen epizódot sem tudom egykönnyen elfelejteni.

32. A kilencedik hónap huszadik napja tájékán egy illető invitálására pirkadatig sé-táltunk, és gyönyörködtünk a holdban. Egyszer csak felidéződött benne egy hely, bejelentette magát, majd bement. Az elhanyagolt kertet sűrű harmat borította, és mesterkéletlen, de átható illat lengte be. Mélyen szívbemarkoló volt a hangulat, hogy valaki visszavonultan él itt.

Az illető a kellő időben elhagyta a házat, de én még a hely varázsának hatása alatt álltam, és egy darabig takarásból nézelődtem, amikor a ház ura résnyire kinyitotta a bejárati ajtót, és a holdat nézte. Milyen kiábrándító lett volna, ha a vendég távozása után azon nyomban visszavonul! Honnan is tudhatta volna, hogy valaki még utána is figyel? Ez a fajta viselkedés biztosan mindennapos volt nála.

Úgy hallottam, az illető röviddel ezután elhunyt.

33. Amikor a jelenlegi császári palotát²⁹ építették, megmutatták udvari ügyekben jártas szakértőknek, akik semmi kifogásolnivalót nem találtak benne. Már közeledett az ünnepélyes költözés napja, amikor Genki, az egykori császárné³⁰ megtekintette. Elképesztő volt, amikor azt mondta, hogy „a Kan'in palotának³¹ a félhold-formájú ablaknyílása kerekesebb volt, és kerete sem volt.”

Ennek az ablaknak azonban levélszerű csúcsa és fából készült kerete volt, ezért kijavították a hibát.

34. A 'kaikó'³² egy kagylónak a héja, ami olyan, mint a tritonkürt kagyló,³³ de kisebb, nyílása pedig szűk és előreugró.

Muszasi tartomány Kanazava partvidékén³⁴ a helybeliek 'henatari'-nak hívták.

35. Nincs abban semmi kivetnivaló, ha egy csúnya kézírású ember vonakodás nélkül papírra veti leveleit. Az viszont irritáló, ha mással íratjuk arra hivatkozva, hogy csúnya.

36. Egyszer valaki ezt mesélte nekem: „Már hosszú ideje nem kerestem fel egy nőt, és tisztában voltam a hanyagságommal, és hogy emiatt mennyire neheztem rám, de nem találtam szavakat mentségemre. Ekkor a nő részéről váratlanul, nagy örömmel-

²⁹ Hanazono császár által építtetett palota. A Nidzsó Tominokodzsi palotára 二条富小路内裏 utal, ami 1317-ben készült el, de 1336-ban leégett.

³⁰ Gofukakusza császár 後深草天皇 felesége, Fusimi császár szülőanyja, Fudzsvira no Insi 藤原惺子 (1246–1329).

³¹ Eredetileg Fudzsvira no Fujucugu 藤原冬嗣 rezidenciája, később császári palota. 1259-ben leégett. Genki császárné ekkor 14 éves volt.

³² *Cerithidea cingulata*.

³³ *Charonia tritonis*.

³⁴ A mai Jokohama.

re üzenet érkezett: „Nincs egy felesleges szolgálója? Egyet küldhetne...” Micsoda jó természettel megáldott teremtés! Valóban.

37. Előfordul bizonyos helyzetekben, hogy egy közvetlen baráti viszonyban álló személy távolságtartónak, kimértnek látszik, és erre biztosan vannak, akik azt mondják, „Most ezt meg mire véljem...”, de számomra ez tisztességes, normális viselkedés.

Másfelől attól is biztosan meghatódnék, ha egy kevésbé közeli ember meghitt témákat osztana meg velem.

39. Valaki megkérdezte a szent életű Hócentől:³⁵ „Hogy lehetne kiküszöbölni azt a zavaró tényezőt, amikor nembucu³⁶ közben elfog az álmoság, és a lelki gyakorlatot elhanyagolom?” „Ismételd a nembucut akkor, amikor ébren vagy” – válaszolta az igen bölcsen. Máskor azt mondta: „Az újjászületés akkor biztos, ha bizonyosnak véled, ha bizonytalanak gondolod, akkor bizonytalan.” Ez is bölcs. Azt is mondta: „Még ha kételkedve is, de ismételd a nembucut, akkor újjászületsz.” Ez szintén bölcs.

40. Inaba tartományban³⁷ egy bizonyos szerzetes lányának híresen szép orcája volt, és ennek hallatára sokan udvaroltak neki, de ez a lány csak gesztenyét evett, rizst és más gabonaféléket egyáltalán nem. „Ilyen különc szerzet nem való feleségnek”, gondolta az apja, és nem engedélyezte a házasságot.

45. A második rangú³⁸ Kin'jo bátyja, név szerint Rjógaku főapát rendkívül zsémbes természetű ember volt. Szerzetesi lakhelye mellett állt egy hatalmas ostorfa,³⁹ úgyhogy az emberek Ostorfa főapátnak hívták. A nevet méltatlannak érezte, ezért a fát kivágta. A gyökere viszont ott maradt, ezért Tuskó főapátnak nevezték. Erre még inkább méregbe gurult, a tuskót kiásta, mire annak a helyén egy nagy árok keletkezett. Így az emberek Vizesárok főapátnak nevezték.

47. Egy ember éppen a Kijomizu templom⁴⁰ felé tartott, amikor csatlakozott hozzá egy idős apáca, aki útközben végig azt hajtogatta, hogy „Kuszame, kuszame!⁴¹” „Nővér, miért mondd ezt?” – kérdezte tőle, de az válasza sem méltatta, sőt szünet nélkül tovább ismételte. Többszöri kérdésre végül mérgesen így válaszolt: „Ejnye már! Úgy tartják, hogy ha tüsszentéskor nem mondjuk el ezt a mágikus varázs-

³⁵ 法然上人 (1133–1212), az első amidista buddhista irányzat (浄土宗 'Tiszta Föld') megalapítója.

³⁶ 念仏 Amida nevének ismétlése (invokáció), amely egyedül elegendő az üdvözüléshez.

³⁷ A mai Tottori prefektúra.

³⁸ Fudzsiwara no Kin'jo 藤原公世, 1293-tól haláláig (1301) viselte a junior 2. rangot.

³⁹ *Celtis sinensis* var. *japonica*, japánul 'enoki' 榎.

⁴⁰ Kiotó Higasijama.

⁴¹ A tüsszentéskor használt kifejezés a 休息万命 (くそくまんみょう) rövidítéséből született.

igét, akkor az illető meghal. Tehát azért mondom, mert talán éppen most tüsszent a gondjaimra bízott úrfi, aki a Hiei-hegyen⁴² tanonc.”

Ez aztán a rendkívüli törődés!

51. A leköszönt császár a Kamejama palota⁴³ tavába akarta vezettetni az Ói folyó vizét, ezért megparancsolta a helybelieknek, hogy készítsenek vízemelő kereket. Temérdek pénzt adott nekik, ők pedig több napon át munkálkodtak, mire elkészítették, de amikor felhelyezték, egyáltalán nem forgott. Ezt-azt javítottak rajta, de végül nem működött, csak állt haszontalanul. Erre Udzi faluból hívatott embereket, hogy készítsék el, mire ők könnyedén ácsoltak egyet, és amikor átadták, az úgy forgott, mint az álom, pompásan szállította a vizet.

A hozzáértő ember minden helyzetben nagy kincs.

52. A Ninnadzi⁴⁴ egyik szerzetesét bántotta, hogy egészen idős koráig nem róta le tiszteletét az Ivasimizu szentélyben,⁴⁵ ezért egyszer elhatározta magát, és egyedül, gyalogosan elzarándokolt. Imádkozott a Gokuraku templomban, a Kóra szentélyben,⁴⁶ majd, mint aki jól végezte dolgát, hazatért, és gondolta, ennyi volt.

Ott így mesélte el társainak: „Elvégeztem, amit éveken át terveztem. Sokkal magasztosabb volt, mint amit hallottam. Mások, akik arra jártak, megmászták a hegyet, kíváncsi is voltam, vajon mi lehetett ott, de a fő célom a szentély meglátogatása volt, ezért a hegyre nem mentem fel.”

Jó, ha van valaki, aki apró-cseprő ügyekben is útbaigazít.

55. Ház építésekor a nyárból kell kiindulni. Télen bárhol lehet lakni, de forróságban egy nem megfelelő lakhely elviselhetetlen.

Mély állóvíz nem kelti a hűvösség érzetét, ellenben a sekélyen csordogáló víz sokkal hűvösebb. Apró dolgok szemléléséhez több fényt biztosít a tolóajtó, mint a felhajtható *sitomi*. A magas mennyezetű szoba télen hideg és sötét. Mindenki egyetért abban, hogy az épületeknél látványnak is érdekes, ha vannak ki nem használt részek, sőt ezek több célra is hasznosíthatók.

61. Nem előírás, hogy császári utód születésekor rizsfőző cserépedényt⁴⁷ kell ledobni a tetőről. Ez a mágia arra az esetre szól, ha a méhlepény megrekedne. Ha nem, akkor az esemény elmarad. A szokás az alsóbb néposztálytól indult ki, azonban

⁴² Az Enrjakudzsi 延暦寺 templomra utal.

⁴³ Az 1255-ben épült, Szentógoso 仙洞御所, Goszaga 後嵯峨上皇 és Kamejama 龜山上皇 leköszönt császárok által használt palota a mai Tenrjúdzsi 天龍寺 templom környékén állt.

⁴⁴ 仁和寺 A Singon szekta Omura ágának központja, Uda császár alapította 888-ban (Ninna 4. éve).

⁴⁵ Ivasimizu Hacsimangú 石清水八幡宮, a Kiotó közelében fekvő Jamata város Otokojama hegyének (142 m) csúcsán található. Kb. 20 km a távolság.

⁴⁶ Az Otokojama hegy lábánál fekvő kisebb templomok.

⁴⁷ Japánul 'kosiki'. Egyfajta szómágiára utalhat a 'kosi' (derék, csípő) és a 'ko' (gyermek) szavak vonatkozásában.

erre nincs biztos forrás. Az edényt Óhara⁴⁸ faluból rendelik. Egy régi kincstárban őrzött rajzon látható, ahogy egyszerű emberek ledobják a rizsfőzőt a gyerek születése helyén.

62. Enszei hercegnő⁴⁹ kisgyermek korában az alábbi dalt bírta üzenetként a leköszönt császár palotájába tartó emberre:

A kettes betű,
Az ökörszarv betűje,
Egyenes betű
És még egy görbe betű.
Ezekkel gondolok rád.⁵⁰
A jelentése annyi, hogy szeretettel gondol császár apjára.

63. Az újév második hetének ceremóniáján a főpap⁵¹ harcosokat gyűjt maga köré, mióta egyszer régen az eseményt rablók támadták meg. Felvigyázóknak⁵² nevezik őket, és mára szerepük igen jelentőssé vált. Mivel az adott évre vonatkozó jövődőlés a ceremónia menetének a függvénye, nem túl megnyugtató a harcosok szerepeltetése.

65. Manapság a fejfedők sokkal magasabbak lettek, mint régen. Akinek most régi fajta tároló doboza van, megtoldja a peremét, és úgy használja.

71. Amint meghallok egy nevet, rögtön úgy érzem, hogy ki tudom következtetni a hozzá tartozó arcot, de találkozáskor soha nem olyan az arc, mint amit korábban elképzéltem. Mikor régi történeteket hallgatok, úgy érzem, hogy az eset a jelen embereinek háza táján játszódhatott, és a szereplőket is gondolatban összekapcsolom a mai emberekkel. Vajon mindenki így érez?

Továbbá bizonyos helyzetekben, amikor valaki éppen mond valamit, látok vagy érzek valamit, elfog az érzés, hogy ez valamikor már megtörtént. Nem tudnám felidézni, hogy mikor, de határozottan úgy érzem, hogy tényleg megesett. Vajon csak én érzek így?

72. Közöséges dolog, ha ülőhelyünk körül sok eszköz hever. Ha a dörzskőben sok az ecset. Ha a házi szentélyben sok a Buddha-szobor. Ha a kertben sok a kő és a növényzet. Ha a házban sok a gyerek. Ha találkozáskor túl sok a szó. Ha egy kérényben saját jócselekedeteinket soroljuk.

⁴⁸ Kiotótól északra, de más írásjeggyel (大腹 óhara) jelenthet 'nagy hasat'.

⁴⁹ Essi hercegnő 悦子内親王 (1259–1332), Goszaga császár második lánygyermeké.

⁵⁰ A 'ko-(h)i-si-ku' (szeretve) szó leírására szolgáló hiragana írásjegyek.

⁵¹ Az első hónap 8. napján kezdődő, hét napon át tartó udvari, singon buddhista rituálé a Tódzsi templom főpapijának vezetésével.

⁵² Az incidens állítólag 1127-ben történt, 1241-ben a 'felvigyázók' 宿直人 (とねみびと) száma 35 fő volt.

Ami viszont akkor sem csúnya, ha sok: könyves taligában a könyvek, szeméthalmon a szemét.

74. Az emberek összesereglenek, mint a hangyák, igyekeznek keletre, nyugatra, rohannak északra, délre. Vannak előkelők, vannak alantas származásúak. Van köztük idős és fiatal. Van céljuk, ahova tartanak, és van házuk, ahova visszatérnek. Este lefeksznek, reggel felkelnek. Vajon miért e sürgés-forgás? Sívárognak a hosszú élet után, a hasznos hajszolják megállás nélkül.

Vajon miben reménykednek, amikor testüket gondolják? Hisz csupán az öregedés és a halál, amire számíthatnak. Ezek gyorsan elérkeznek, nincs megállás egy pillanatra sem. Míg várunk rájuk, vajon miben lelhetünk örömet? A tévelygő nem fél tőlük, mert csak a hírnévvel és a haszonnal törődik, és nem gondol bele, milyen közel a jövő. Az ostobák keseregnek, mert hisznek az örökkévalóságban, és nincsenek tisztában a változás törvényével.

79. Minden helyzetben helyes úgy tenni, mintha nem lennénk túlzottan jártasak. Egy valamirevaló ember nem beszél tudálékos arccal csak azért, mert ért valamire. Egy vidékről érkezett tuskóra jellemző, hogy úgy válaszol, mintha mindenhez értene. Ilyenkor megesk, hogy mélységesen szégyenkezünk, de szálnalmas látvány, amikor valaki nagyra tartja magát.

Feltétlenül bánjunk csínján a szavakkal azokon a területeken, amihez jól értünk. Jobb nem megszólalni, amíg nem kérdezek.

84. Mikor a bölcs Fa-xian⁵³ Indiában járt, mindig elszomorodott, amikor otthoni legyezőt látott, és kínai ételt kért, amikor betegség döntötte le a lábáról. A történet hallatán valaki megjegyezte: „Micsoda dolog az, hogy egy ilyen kiváló ember ennyire nyámnyilának mutatkozott egy idegen országban!” Kójú apát⁵⁴ így válaszolt: „Micsoda pompás, emberi érzések!” Elragadóan emberi megjegyzés volt, nem számítottam rá egy szerzetestől.

88. Egy ember azt állította, hogy egy Ono no Tófú⁵⁵ által másolt Vakanróeisú-verseskötet⁵⁶ van a birtokában, mire valaki ezt mondta neki: „A szóhagyomány valószínűleg nem alaptalan, de hogy a Sidzsó főtanácsos⁵⁷ által összeállított művet Tófú

⁵³ Japánul Hokken 法顯 (337–422), kínai buddhista szerzetes. 399–412 között utazott Indiába és Ceylonba, hogy buddhista írásokat gyűjtsön, majd ezeket lefordítsa kínai nyelvre.

⁵⁴ A Ninnadzsi templom szerzetese, a szerző kortársa.

⁵⁵ A Heian-kor híres kalligráfusa, 小野道風 (896–966). Fudzsvára no Szukemasza (Szari) 藤原佐理 és Fudzsvára no Jukinari (Kózei) 藤原行成 mellett a „három nagy kalligráfus” (szanszeki 三蹟) egyike.

⁵⁶ Fudzsvára no Kintó 藤原公任 által összeállított kétkötetes versantológia, recitálásra szánt kínai versek (kb. 600) és japán dalok, vakák (kb. 200).

⁵⁷ Fudzsvára no Kintó (966–1041), híres költő, legendásan jártas volt különböző művészeti ágakban. 1009-ben nevezték ki főtanácsosnak, mely posztról 1024-ben leköszönt. Lakhelye a Sidzsó (4. sugárút) mentén volt, innen az elnevezés.

másolta volna, ez mintha nem passzolna időben. Nagyon különös.” „Éppen ezért páratlan ritkaság!” – válaszolta, és még nagyobb gonddal őrizte.

90. A főtanácsos főapátnál szolgáló Otozurumaru ismeretségben állt Jaszura urasággal, és rendszeresen eljárta hozzá. Egyik alkalommal, amikor hazatért, megkérdezte tőle a főapát: „Merre jártál?” Mire ő ezt válaszolta: „Felkerestem Jaszura uraságot.” „Ez a Jaszura úr világi ember vagy szerzetes?” A kérdésre a fiú tiszteletlenül összeérintette ruhaujjait, és így válaszolt: „Hm, nem is tudom... A fejét nem láttam.” Vajon miért csak a feje nem látszott?

92. Mikor egy illető íjazni tanult, két vesszővel a kezében fordult a céltábla felé. A mester így szólt: „Egy kezdő ne tartson egyszerre két vesszőt. A második vesszőben fog bízni, és az elsőnél lankadni fog a figyelme. Minden alkalommal az aktuális vesszőre kell koncentrálni, és nem az eredménnyel foglalkozni.” Mindössze két vessző esetében ki akarná a mester előtt az egyiket elpazarolni? A felületességgel mi magunk nem vagyunk tisztában, de a mester igen. Figyelmeztetése minden területre érvényes.

Aki Buddha útját járja, és este arra gondol, hogy lesz másnap reggel, reggel pedig, hogy lesz este, és újra meg újra eltervezi, hogy majd elmélyült lelki gyakorlatot fog végezni, az honnan is tudhatná, hogy a hanyagság egy szempillantás alatt megszűnik? Miért olyan rendkívül nehéz a jelen pillanatban azonnal megtenni valamit?

100. Amikor Koga főminiszter⁵⁸ a palota nemesi csarnokában⁵⁹ vizet akart inni, az egyik szolgálólány agyagsuprot nyújtott feléje. „Facszészét adj!” – mondta, és abból ivott.

103. A Daigakudzsi palotában⁶⁰ az udvaroncok feladványokat fabrikáltak és oldottak meg, amikor csatlakozott hozzájuk az orvos Tadamori.⁶¹ Kin’akira⁶² kamarás és főtanácsos az alábbi rejtvényt adta fel: „Tadamori, aki nem látszik japánnak.” A megfejtés ‘kínai butykos’⁶³ volt, amin mindenki jót derült, mire Tadamori dérel-dúrral távozott.

⁵⁸ Koga Micsimicu 久我通光 (1187–1248) 1246-ban lett főminiszter (太政大臣), de 1248-ban betegség miatt lemondott. Jelentős költő, számos verse szerepel császári antológiákban.

⁵⁹ Tendzso no ma (殿上の間); az udvari nemesség azon tagjainak tartózkodási helye, akik megjelenhetnek a császár előtt (általában az 5. rang felett).

⁶⁰ Go-Uda leköszönt császár 後宇多天皇 palotája 1308 és 1324 között. Eredetileg a tradicionális Singon-szektához tartozó buddhista templom volt, Kiotó nyugati, Szaga nevű részén.

⁶¹ Tamba Tadamori 丹波忠守, kínai betelepülők (kikadzsin) leszármazottja, költő, orvos.

⁶² Szaiondzsi (Szandzso Kin’akira) 西園寺・三条公明, költő. A kamarás (dzsidzsú) tisztelet 1326-ban, a főtanácsosi (dainagon) rangot 1336-ban nyerte el. Ugyanabban az évben elhunyt.

⁶³ Kara-heidzsi (唐瓶子) ’kínai, lakkozott fém- vagy fa szakésedény.’ A ’kara’ szóval az orvos kínai őseire utal. A ’heidzsi’ szóval pedig a Taira (másnéven Heidzsi vagy Heike 平氏・平家) családra, amelynek szintén volt Tadamori (忠盛) nevű tagja.

106. A szent életű Sókú a Kója hegyről⁶⁴ éppen a fővárosba tartott, amikor egy keskeny ösvényen összefutott egy lóháton utazó nővel. A kantárt tartó legény rosszul vezette a lovat, és a szerzetes lovat belelökte az árokba.

A szent ember szörnyű mérgében ráförmedt: „Micsoda hallatlan tiszteletlenség!! Buddha négyféle követői közül a *bikunál*⁶⁵ alacsonyabb a *bikuni*, a *bikuninál* az *ubaszoku*, az *ubaszokunál* pedig az *ubai*. Az, hogy egy magadfajta *ubai* az árokba lök egy *bikut*, példátlan gaztett.” A kísérő így felelt: „Mit méltóztatik mondani? Nem értem.” A szerzetes erre még jobban méregbe gurult, és nyersen kifakadt: „Mit mondasz? Te hitetlen analfabéta!” Amikor észrevette, hogy milyen végtelenül csúnyán beszélt, megfordította a lovat, és elmenekült.

Ezt nevezem igazán nemes vitának!

109. Egy férfi, aki híres volt fáramászó képességéről, arra utasított valakit, hogy másszon fel egy magas fára, és vágja le az ágak végét. Amikor a helyzet nagyon veszélyesnek tűnt, egy szót sem szólt, de amikor az illető lefele mászott, és körülbelül az eresz magasságában járt, így szólt hozzá: „Nehogy hibázz! Óvatosan mász le!” „De hiszen abból a magasságból akár le is ugorhatott volna. Miért mondta ezt?” – mondtam neki, mire ő: „Hát éppen ez az! Amikor az ember szédül, és az ágak veszélyesek, akkor ő maga is fél, ezért nem szólalok meg. Hibákat mindig egyszerű helyzetben vétünk.” Közönséges pórnép volt, de szavai felérnek egy szent bölcs tanításával. Ez van labdázáskor is. Miután az ember kivágja magát egy nehéz helyzetből, biztosan elvétí a könnyűnek vélt labdát.

110. Megkérdeztem egy embert, aki mesteri backgammon⁶⁶ játékos hírében állt, hogy mi a taktikája, mire ő így felelt: „Nem szabad úgy lépni, hogy nyerni akarunk. Úgy kell lépni, hogy ne veszítsünk. El kell gondolkozni azon, hogy melyik taktika vezet elkerülhetetlen vereséghez, és azt félretéve kell késleltetni a vereséget, még ha csak egy lépéssel is.”

Ez a tanítás hozzáértésről tanúskodik. Ugyanez az útja önmagunk pallérozásának és az ország irányításának.

116. A régi korok embere egy cseppet sem vesződött templomok és egyéb dolgok elnevezésével, hanem alkalomszerűen, egyszerűen nevet adott nekik. Mostanában ezek a nevek úgy hangzanak, mint amin sokat rágódnak, hogy bemutassák saját ötletességüket, ami szörnyen ellenszenves. Annak sincs értelme, hogy a személynevekben ismeretlen írásjegyeket igyekeznek használni.

Állítólag a felszínes ember jellemzője, hogy mindig a különlegeset hajszolja, és kedveli a különös véleményt.

⁶⁴ A Singon szekta központja.

⁶⁵ A szanszkrit 'bhikshu', férfi buddhista szerzetes, 'bhikshuni', női buddhista szerzetes, 'upasaka', Buddha férfi világi követői, 'upasika', Buddha női világi követői.

⁶⁶ Japánul *szugoroku*, két dobókockával játszott táblajáték.

117. Hétféle ember nem jó barát. Az első a magasrangú, előkelő személy, a második a fiatal, a harmadik a betegséget nem ismerő, tagbaszakadt ember, a negyedik az izsakos, az ötödik a rettenthetetlen, bátor harcos, a hatodik a hazug, a hetedik pedig a mohó.

Jóbarát háromféle létezik. Az első a barát, aki ad, a második az orvos, a harmadik pedig a bölcs barát.

119. A Kamakura menti vizekben található bonitó⁶⁷ hal páratlan csemegének számít azon a vidéken, napjainkban közkedveltségnek örvend. Egy helyi öreg elbeszélése szerint ezt a halat az ő legénykorában valamire való embernek nem szolgálták fel. A fejét az alacsonyabb rangúak sem ették meg, hanem levágták és eldobták.

A világ hanyatlásával ilyen szokások is beférkőznek a felsőbb körökbe.

120. A gyógyszerek kivételével jól meglennénk a kínai dolgok nélkül. A könyveik széles körben elterjedtek Japánban, így akár le lehet őket másolni. A Kínából érkező hajók haszontalan dolgokkal zsúfolásig megpakolva térnek vissza veszélyes útjukról. Micsoda ostobaság ez? Hiszen ahogy az írásokban áll: „Kincznek ne messzi országból szerzett dolgokat tarts!” „Ne tulajdoníts nagy értéket olyan kincznek, amit nehéz megszerezni!”⁶⁸

124. Noha Zehó⁶⁹ szerzetesnek semmi szégyellnivalója nem volt a Tiszta Föld szektán⁷⁰ belül, mégsem kérkedett tudós mivoltával, hanem éjjel-nappal Amida Buddha nevét kántálva nyugodtan élte életét, ami igazán csodálatraméltó.

126. Valaki azt mondta nekem: „Amikor a szerencsejátékban az ellenfél folyamatosan veszít, és az összes pénzét fel akarja tenni, abba nem szabad belemenni. Észre kell venni, hogy megfordult a szerencse, és eljött a nyerőszériája. Az a jó szerencsejátékos, aki felismeri ezt az időpontot.”

127. Jobb nem megváltoztatni azt, aminek a változtatása nem jár haszonnal.

132. A Tobai Új Utat nem azután nevezték el így, hogy felépült a Toba palota,⁷¹ hanem a név már régtől fogva létezett. Állítólag az áll Rihó herceg⁷² naplójában, hogy

⁶⁷ *Euthynnus pelamis*.

⁶⁸ Utalás az Írások könyve „Lü vérebei” fejezetére (Su csing Lü ao 書經 旅獒), illetve Lao-ce egyik sorára (不貴難得之貨): „ha nem kell többé a ritka, drága, megszűnik a nép kirablása” (Weöres Sándor fordítása).

⁶⁹ Kenkó kortársa, költő szerzetes. Császári antológiákban öt verse található.

⁷⁰ Ld. 39. fejezet.

⁷¹ Sirakava császár 白河天皇 parancsára, 1086-ban épített palota. Visszavonulása után Szentó udvar (仙洞御所) néven ismert. Később Toba császár 鳥羽天皇 kibővítette. Kiotótól délre helyezkedett el.

⁷² Sigeakira hercegre 重明親王 utal (906–954), Daigo császár fia. A Rihó (李部) név a Ceremóniák Minisztériumának (式部省) kínai elnevezésváltozata. Naplója töredékesen maradt fenn, ez a rész nem lelhető fel benne.

amikor Motojosi herceg⁷³ újévi köszöntőt mondott a császárnak, hangja végtelenül csodálatos volt, a Daikoku csarnoktól egészen a Tobai Új Útig elhallatszott.

136. Acusige,⁷⁴ az orvos a néhai excsászár⁷⁵ mellett teljesített szolgálatot, amikor felszolgálták a császári fogásokat. „Ha a most érkező különféle étkek írásjegyeit, hatásait meg méltóztatik kérdezni, akkor én arra kapásból válaszolok. Nyugodtan vesse csak össze a szakkönyvekkel, egyet sem fogok eltéveszteni.” – mondta. Éppen ekkor érkezett meg a néhai Rokudzso miniszter.⁷⁶ „Na, Arifusza, itt az alkalom, hogy művelődjünk!” – szólott, és megkérdezte: „Elsőként mondd meg, hogy a 'só' írásjegyét melyik gyökkel írjuk?” „A föld gyökkel.”⁷⁷ – válaszolta. „Na, ezzel megmutattad a tudásodat. Ennyi elég is. Másra nem vagyok kíváncsi.” – mondta, mire nagy hangzavar és nevetés támadt, az orvos pedig megszégyenülten távozott.

140. Bölcs ember nem hagy vagyont maga után halálakor. Amennyiben kacatokat halmozott fel, bolondnak tartják, ha pedig értékes dolgokat, akkor sajnálják, hogy valószínűleg kötődött hozzájuk. Ha mindez mérhetetlenül sok, az még szomorúbb. Szörnyű látvány lesz, ahogy majd marakodnak, mondván: „Ezt én akarom...”. Ha van valami, amit halálunk után másnak szánunk, azt jobb még életünk során átengedni.

Úgy szeretnék élni, hogy csupán a mindennapok során feltétlenül szükséges tárgyak vegyenek körül, ezeken kívül nem szeretnék semmi mást birtokolni.

146. Meiun főapát⁷⁸ találkozott egy fiziognómussal, és megkérdezte tőle: „Vajon veszélyt jelentenek-e számomra a fegyverek?” Az arcelemző így felelt: „Bizony a vonásai azt mutatják.” „Miféle vonások?” – kérdezte, mire a válasz ez volt: „A maga helyzetében nem kellene aggódnia sebesüléstől, de ha már egyszer felöltött önben, és rákérdezett, akkor ez már a veszély előjele.”

Valóban egy nyílvesző sebezte halálra.⁷⁹

⁷³ Motojosi herceg 元良親王 (890–943) Józei császár 陽成天皇 legidősebb fia.

⁷⁴ Vake no Acusige 和氣篤成, 1322-ben udvari főorvos 典藥頭, majd az udvari konyha vezetője 大膳大夫.

⁷⁵ Gouda császár, 1274-ben lépett trónra, de 1287-ben lemondott Fusimi császár javára. 1301–1308 és 1318–1321 között leköszönt császárként (in) irányított. 1307-ben szerzetbe vonult, 1324-ben meghalt.

⁷⁶ Minamoto no Arifuszát 源有房 (1251–1319) 1319-ben nevezték ki középső miniszternek (内大臣).

⁷⁷ Acusige válaszában a 'só' írásjegy egyszerűbb változatának gyökét mondta 「塩」, a másik sokkal bonyolultabb: 「鹽」

⁷⁸ 明雲座主 A főminiszter (太政大臣) Koga no Maszazane 久我雅実 unokája, a főtanácsos (權大納言) Akimicsi 顯道 másodsülött fia. 1167-től tíz éven át a Hiei hegy Enrjakudzi templomának főapátja (座主).

⁷⁹ 1183-ban (10. hó 19. napja) Kiszó (Minamoto) no Josinaka 木曾義仲 felkelést robbantott ki a visszavonult Gosirakava ellen, és megtámadta a Hódzsúdzszi-beli palotáját. A csata közben Taterokuró Csikata 楠六郎親忠 nyílveszője sebezte halálra. (A történetet a *Gempei dzsósziuki* 源平盛衰記 részletesen leírja.)

152. A Szaidaidzsi⁸⁰ szerzetese, Dzsónen⁸¹ hajlott derekával és hófehér szemöldökével valóban rendkívül erényesnek tűnt. Amikor ellátogatott a császári udvarba, a középső miniszter, Szaiondzsi⁸² szinte vallásos áhítattal felkiáltott: „Ó, mily nemes megjelenés!” Szuketomo⁸³ csak ennyit mondott a látványra: „Egyszerűen meg van öregedve...”

Másnap állítólag Szuketomo elővezettetett egy bozontos, szörnyen kivénhedt, kopott bundájú kutyát. „Ez aztán nemes látvány!” – mondta, majd a miniszternek ajándékozta.

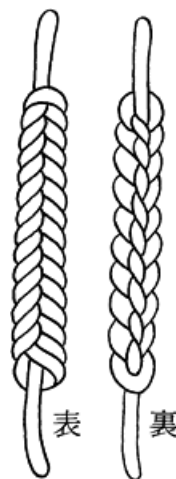
153. Amikor a szerzetbe vonult Tamekane főtanácsost⁸⁴ letartóztatták, és a harcosok gyűrűjében Rokuharába⁸⁵ szállították, Szuketomo uraság az 1. sugárút környékén mindennek szemtanúja volt, és így kiáltott fel: „Ó, de irigylem! Bárcsak velem is ez történné, hogy emlékeztessen földi létemre!”⁸⁶

159. „A mina csomót azért nevezik így, mert a zsinórt többszörösen megcsomózzák, ami így a mina kagylóra hasonlít.” – mesélte egy előkelő ember. A mina elnevezés téves.

161. Úgy mondják, hogy a cseresznyevirágzás a téli napfordulót követő 150. napon vagy a tavaszi napéjegyenlőség utáni 7. napon éri el a csúcspontját, de nem tévedünk nagyot, ha a tavasz első napjától számított 75. napot vesszük.

170. Különösebb ok nélkül nem illő felkeresni valakit. Még ha van is valami dolgunk, annak végeztével gyorsan távozni kell. Ha sokáig időzünk, az nagyon terheissé válhat.

Amikor valakivel szemben ülünk, és ömlenek belőlünk a szavak, testünk elfárad, és lelkünk sem talál nyugalmat. Más dolgok rovására fecséreljük az időt, ez bizony mindkét fél számára haszontalan. Az sem helyes, ha nem szívesen beszélgetünk. Amikor valamihez nincs kedvünk, akkor azt inkább valljuk be. A fenti megállapítás nem áll arra az esetre, ami-

⁸⁰ 西大寺 Narában, a Singon Ricu ágának központi temploma 1236 óta. 765-ben alapították, de ekkor még a Hosszó irányzathoz tartozott.

⁸¹ 静然上人, a templom vezető szerzetese (長老), (1252–1331).

⁸² Szaiondzsi Szanehira 西園寺実衡 (1290–1326), a 83. fejezetben szereplő Kinhira 公衡 fia. 1324-ben, 35 évesen lett középső miniszter (内大臣).

⁸³ Hino Szuketomo 日野資朝 (1290–1332) 1324-ben 35 évesen lett tanácsos (権中納言). A Godaigo császár által a Kamakura bakufu megdöntésére szervezett államcsíny lelepleződése miatt száműzték Szado szigetére. Később kivégezték.

⁸⁴ Kjógoku Tamekane 京極為兼 (1254–1332), költő, Fudzsvira Teika 藤原定家 leszármazottja. 1298-ban száműzik Szado szigetére, de 1303-ban visszarendelik a fővárosba. 1310-ben főtanácsosi rangot kap (権大納言), 1313-ban szerzetes lesz, 1315-ben a bakufu ismét száműzi Sikokura (Tosza tartomány).

⁸⁵ Kiotó ellenőrzésére a bakufu által létesített hivatal.

⁸⁶ Ld. 74. hivatkozást.

kor egy olyan ember mondja ráérősen, hogy „Maradj még egy kicsit! Beszéljünk ma nyugodtan...”, akivel magunk is szívesen beszélgetnénk. Ruan Ji⁸⁷ kék szemével bárki rendelkezhet.

Nagyon is helyénvaló az, amikor valaki különösebb cél nélkül érkezik, kicsit elbeszélget, majd hazatér. Annak is nagyon örülök, amikor egy levélben mindössze annyi áll, hogy „Mivel régóta nem hallattam magamról...”

181. Egy nagy tudású ember azt mondta nekem: „A kojuki szó a »Fure fure kojuki, Tamba no kojuki«⁸⁸ dalban porhót jelent, mert hasonlít ahhoz, mint amikor a rizst porrá őrlik és átszitálják. A helyesen »Tamare kojuki«-nak⁸⁹ ejtendő sort mondják tévesen úgy, hogy »Tamba no«. A folytatást pedig úgy kell énekelni, hogy »Kaki ja ki no mata ni.«⁹⁰ Vajon már régen is így mondták?

Szanuki no Szuke⁹¹ naplójában is le van írva, hogy Toba excsászár⁹² kisgyermekként ezt énekelte hóeséskor.

183. A bikának levágják a szarvát, ha felöklel valakit, a harapós lónak pedig a fülét, hogy megjelöljék. A gazda bünt követ el, ha az állat nincs megjelölve, és így hagyja, hogy sérülést okozzon. Harapós kutyát nem szabad tartani. Ez mind vétség. Tiltja a törvény.

185. Jaszumori, Akita várának helyettes parancsnoka, Mucu tartomány kormányzója⁹³ páratlan lovas volt. Mikor egy lovat vezetettet el, és látta, hogy az páros lábbal könnyedén átugorja küszöböt, azt mondta, hogy „ez egy forróvérű ló”, és a nyeretget átrakatta egy másik lóra. Ha pedig nyújtott lábbal belerúgott a küszöbbe, így szólt: „Ez tompa, valószínűleg hibázni fog”, és nem ült fel rá.

Vajon egy hozzá nem értő ember is ennyire elővigyázatos lenne?

192. Szentélyt és templomot olyan napokon legjobb felkeresni, amikor mások nem látogatják, valamint éjszaka.

⁸⁷ 阮籍 Kínai költő (210–263), a Bambuszliget hét bölcsének egyike. Japánul Genszeki, magyarul Zsuan Csi. A neki kedves vendégeket állítólag kék szemmel, míg a nem tetszőket (tágra nyílt) fehér szemmel fogadta.

⁸⁸ Egy gyerekdal sorai lehetnek: „Ess, ess porhó, tambai porhó...” Tamba tartomány a fővárostól északnyugatra terült el, talán ezért kötötték össze a hóval.

⁸⁹ „Gyűlj halomba” – egyes elméletek szerint abban a korban ’Tammare’-ként ejtették.

⁹⁰ „A kerítésen és a fák ágai közt.”

⁹¹ 讚岐典侍 Fudzszivara no Akicuna 藤原顕綱 lánya, Nagako 長子. Udvarhölgy Horikava, majd Toba császár udvarában (1100–?). Heian kor végén (1119?) született naplója fennmaradt. A bejegyzés szerint 1108 újévének második napján történt az eset.

⁹² A 74. császár (1103–1156) Apja, Horikava halála után (1107) mindössze öt évesen került trónra, majd 1123-ban lemondott Szutoku javára.

⁹³ Adacsi Jaszumori 安達泰盛, Adacsi Josikage 安達義景 harmadik fia (1231–1285). 1254-től Akita vár helyettes parancsnoka, 1282-től Mucu tartomány (a mai Aomori prefektúra) kormányzója.

195. Egy ember a kogai úton⁹⁴ ment, amikor észrevett valakit koszode ruhában, amihez ógucsit⁹⁵ vett fel, amint éppen egy fából faragott Dzsizó⁹⁶ szobrocskát mártott a rizsföld vizébe, és gondosan tisztogatta. Értetlenül nézte, amikor két-három karagintu⁹⁷ viselő férfi jelent meg. „Itt van.” – mondták, és elvezették az illetőt, aki nem más volt, mint öméltósága Koga középső miniszter.⁹⁸

Amikor még ép volt az elméje, derék és kiváló ember volt.

197. A létszámkorlát, 'dzsógaku'⁹⁹ kifejezés nem csak az egyes templomok szerzeteire vonatkozott. Az Engi éra ceremóniakönyvében¹⁰⁰ megtalálható az a bejegyzés, mely szerint az udvari szolgálólányokra is. Az összes kötött létszámú, alacsony rangú hivatalt viselőnek ez lehetett a közös elnevezése.

198. Nemcsak a második, szuke rangfokozat esetében létezett tiszteletbeli cím, hanem a negyedik, szakan esetében is. Ez található *Az államügyek összefoglalása* című műben.¹⁰¹

199. A jokavai¹⁰² Gjöszen főpap állítása szerint: „Kína a rjo hangnem országa, ricu hangnem nem létezik. Japán csak a ricu hazája, rjo nincs.”¹⁰³

200. A kure bambusz¹⁰⁴ levele keskeny, a folyami bambuszé széles. A vizesárok közelébe folyami bambuszt, a Dzsidszú csarnok¹⁰⁵ mellé kure bambuszt ültettek.

⁹⁴ Kiotó Fusimi negyedében található, Jamazakiba vezető kb. 8 kilométeres egyenes út.

⁹⁵ A 'koszode' rövid ujjú kimonó, az 'ógucsi' (bakama) bőszárú nadrág. Mindkettő a nemesi viselet része.

⁹⁶ Ksitigarbha az egyik legnépszerűbb bódhiszattva Japánban, a gyerekek védelmezője.

⁹⁷ A nemesség hétköznapi viselete.

⁹⁸ Minamoto no Micsitomo 源通基 (1240–1309) 1288-ban kapja meg a középső miniszteri címet (内大臣). Hat generációval korábbi őse, Minamoto no Maszazane Jamasiro tartomány Koga helységében hétvégi rezidenciát tartott fenn, innen ered a család neve.

⁹⁹ 定額 vagyis 'meghatározott mennyiség'.

¹⁰⁰ Engisiki 延喜式, Daigo császár uralkodása idején, 905–927 között összeállított 50 kötetes mű. Az udvari szokások, szabályok ceremóniák stb. lejegyzése kínai nyelven.

¹⁰¹ 政事要略, Koremune no Tadaszuke (Maszaszuke) 惟宗允亮 által 1010 körül összeállított mű. A Heiankor jogrendszerének összefoglalása. Töredékesen maradt fenn (130 kötetből 26).

¹⁰² A Hiei hegy Enrjakudzsi templomának egyik pagodája.

¹⁰³ „...a félhang nélküli ötfokúság két, Japánban alapvető modulusa, a *rio* és a *ricu*.” KÁRPÁTI JÁNOS: *Tánc a mennyei kapu előtt, Zene és mítosz a japán rituális hagyományban (A kagura)*, Kávé Kiadó, 1998, 60.

¹⁰⁴ *Phyllostachys nigra var. Henonis*, 淡竹 (ハチク), 唐竹 (カラタケ) Kínai eredete miatt kapta a 'kure' (呉) jelzést.

¹⁰⁵ A Sisidentől északra, a Szeirjödentől keletre fekvő épület, udvari mulatságok, szumóviadalok stb. helyszíne, egyfajta rendezvénycsarnok.

201. A Taibon és Gedzsó sztúpák közül a hegy¹⁰⁶ külső felén a Gedzsó,¹⁰⁷ beljebb a Taibon¹⁰⁸ található.

204. Amikor a bűnöst megkorbácsolják, hozzákötözik egy kínpadhoz. Ma már senki nincs, aki ismerné a pad formáját és a kötözés módját.

209. Egy illető elvesztette a pert, melyben másvalaki rizsföldjéért pereskedett, ezért bosszúságában embereket küldött, hogy learassák és elvigyék hozzá az ottani termést. Ők azonban először az útba eső földeket aratták le. „De hiszen nem is ezek a vitatott földek! Miért tették ezt?” – vonta kérdőre őket, mire az egyik arató így válaszolt: „Nincs arra indok, hogy a kérdéses földet learassuk, de ha már egyszer azért megyünk, hogy értelmetlenséget tegyünk, miért is ne arathatnák bárhol?”

Ez aztán a meggyőző érvelés!

210. Nincs olyan mű, amely pontosan leírná, miféle madár az, amiről csak annyit mondanak, hogy „a jobuko madár¹⁰⁹ a tavaszhoz tartozik”. Egy Singon-szövegben az áll, hogy amikor dalol a jobuko madár, megtartják a lélekcsalogató rituálét. Ez azonban a földirigó.¹¹⁰ A Manjósú egyik hosszú versében¹¹¹ az alábbi szavak folytatásaként szerepel: „Egy ködpárás, hosszú tavaszi nap...” Úgy tűnik, hogy a földirigóban és a jobuko madárban van valami közös vonás.

212. Az őszi hold végtelenül csodálatos. Teljességgel szájalmas, aki úgy gondolja, hogy a hold mindig ilyen, és nem tudja megkülönböztetni más évszaktól.

235. Egy olyan házba, amelynek van ura, nem tér be az, akinek nincs ott dolga, csak mert a kedve úgy tartja. Egy lakatlan helyre az arra utazó kénye-kedve szerint bemegy, rókák, baglyok és hasonló állatok fészkelik be magukat, mintha ott laknának, mivel emberi jelenlét nem zavarja őket, sőt mindenféle különös szerzet jelenik meg, mint például a fák szelleme.

Mivel a tükörnek nincs színe és formája, ezért minden, ami elé kerül, visszatükröződik. Ha a tükörnek lenne színe és formája, nem tükröződne benne semmi.

¹⁰⁶ Az indiai Bihar államban található „Keselyű-hegy” Rjúdszusen (靈鷲山 szanszkrit Gṛdhrakūṭa) Buddha tanításainak egyik helyszíne.

¹⁰⁷ „Leszállás” 下乗, ugyanis az uralkodónak ezen a ponton le kellett szállni a kocsijáról, és gyalog kellett folytatnia útját.

¹⁰⁸ „A köznép távol tartása” 退凡, ugyanis ennél a pontnál tovább nem mehettek.

¹⁰⁹ A *Kokinsú* (905) tavaszi versei közt szerepel, a kommentárok általában a kakukkal azonosítják.

¹¹⁰ Az eredetiben szereplő ‘nue’ 鶴 a *トラツグミ* másik elnevezése (himalájai földirigó, *Zoothera dauma*). Mivel általában éjjel dalol, szerencsétlenséget hozó madárnak tartották.

¹¹¹ A *Manjósú* első kötetébe szereplő vers (I. 5), szerzője Ikusza (Konikisi) herceg: 霞立つ 長き春日の 暮れにける わづきも知らず むらきもの 心を痛み ぬえこ鳥 うら泣け居れば...; „A ködös, hosszú tavaszi nap beesteledett. Semmit sem értek, csak fáj a szívem, és sírok, mint a földirigó...”

A tér teljesen befogadja a tárgyakat. Lelkünkben a gondolatok maguktól bukkannak fel, talán azért, mert lélek nem is létezik. Ha a léleknek, mint a háznak, saját ura lenne, akkor az a számtalan dolog nem térne be hozzá.

243. Mikor nyolcéves lettem,¹¹² megkérdeztem az apámat:¹¹³ „Miféle szerzet egy buddha?” „Az ember válik buddhává.” – mondta az apám. „Hogyan lesz az emberből buddha?” – kérdeztem ismét. „Egy buddha tanítása alapján.” – válaszolta apám. „A tanító buddhát ki tanította?” „Ő is egy korábbi buddha tanítása révén.” – felelte. „A tanítást elkezdő, első Buddha miféle buddha volt?” – faggattam, mire apám nevetve mondta: „Lehet, hogy az égből hullott alá, de az is lehet, hogy a földből bújt elő.”

„Kérdéseivel sarokba szorított, és nem tudtam válaszolni.” – mesélte kedélyesen fűnek-fának.

Rezümé

A japán–magyar kulturális kapcsolatok jelentős múltra tekintenek vissza, így van ez a műfordítások esetében is. Sajnos azonban jelentős súlyponteltolódás figyelhető meg ezen a területen a modern (20. századi) és kortárs irodalom javára, ennek köszönhetően a japán irodalomtörténet több mint ezer éve (8. századtól 19. századig) csak korlátozottan érhető el magyar nyelven. Jelen írás ezt a hiányt próbálja enyhíteni azáltal, hogy a középkori (14. század) japán esszéirodalom egyik kiemelkedő alkotásából kínál szemelvényeket az olvasó számára. Kenkó szerzetes Curezure-gusza úgyan térben és időben is a messzi távolban született, a sorokból kiolvasható érzések, gondolatok a legtöbb esetben mindmáig elevenek, időtállóak és a jelenben is hatnak.

Kulcsszavak: Josida Kenkó, Curezure-gusza, (középkori) japán esszéirodalom, zuihicu, múlandóság, mudzsókan, magyar fordítás

Abstract

Tsurezuregusa (Selections in Hungarian with an Introduction)

Japanese-Hungarian cultural relations look back on a considerably long history, and the same holds true for literary translations as well. Unfortunately, however, there has been a remarkable shift of emphasis in this field toward modern (20th c.) and contemporary literature. As a consequence, the masterpieces of Japanese literature covering more than 1000 years (from the 8th to the 19th c.) are available in Hungarian only to a very limited degree. The purpose of this

¹¹² A szerző pontos születési dátuma nem ismert, de általában 1283-ra teszik. Ezek szerint az eset 1290-ben történt.

¹¹³ Urabe Kaneaki 卜部兼顕 (Kanejosi/Kenkó a harmadszülött fia volt.)

paper is to help fill this gap by presenting a selection from one of the most famous representatives of zuihitsu (“literary essay”), a medieval (14th c.) Japanese genre of prose. Although the social and cultural circumstances in which Kenkō, a Buddhist monk, penned Tsurezure-gusa (Essays in Idleness) may seem remote in space and time, the emotions and thoughts that can be gathered from its lines have in most cases preserved their freshness and stood the test of time until our days.

Keywords: Yoshida Kenkō, Tsurezuregusa, Essays in Idleness, (medieval) Japanese essay literature, zuihitsu, (Buddhist concept of) evanescence, mujōkan, Hungarian translation

Felhasznált irodalom

DONALD KEENE (transl.): *Essays in Idleness, The Tsurezuregusa of Kenkō*, Charles E. TuttleCo. Tokyo, 1991.

HOLTI Mária – PHILIPP Berta (ford): *Párnakönyv, Japán irodalmi naplók a X-XI. századból*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1966.

KANDA Hideo, NAGAZUMI Jasuuaki, JASZURAOKA Kószaku (szerk.): *Hódzsóki, Curezuregusza*, Nihon Koten Bungaku Zensú (27) Sógakukan, Tokió, 1971.

KÁRPÁTI János: *Tánc a mennyei kapu előtt, Zene és mítosz a japán rituális hagyományban (A kagura)*, Kávé Kiadó, 1998.

KOIDE Hikari: *Bunpōzenkai Curezuregusza* (Koten Kaisaku sirizu), Óbunsa, Tokió, 1988.

MURASZAKI Sikibu – HAMVAS Béla (ford.): *Gendzsi regénye*, 1–3 köt., Európa Kiadó, Budapest, 1963.

MURASZAKI udvarhölgy (MURASZAKI Sikibu) – Gy. HORVÁTH László (ford.): *Gendzsi szerelmei*, 1–3 köt., Európa Kiadó, Budapest, 2009.

NISIO Minoru, JASZURAOKA Kószaku (szerk.): *Sintei Curezuregusza*, Ivanami Soten, Tokió, 1991.

TOMIKURA Tokudzsiró, KISI Sózó (szerk.): *Kansó Nihon Koten Bungaku 18, Hódzsóki, Curezuregusza*, Kadokava Soten, Tokió, 1993.

VIHAR Judit: *A japán irodalom rövid története*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994.

YASUTANE – CHOMEI – BUNTING (ford.: FÜLÖP József – SZEMEREY Márton): *A fűkunyóból*, Gondolat, Budapest, 2017.

1749.hu/szepirodalom/proza/parnakonyv-reszlet.html
 terebess.hu/keletkultinfo/josida_kenko.pdf